

Русин Л.П., Дуткевич-Іванська Ю.В., Сабашош М.В.

Rusyn L.P., Dutkevych-Ivanska Yu.V., Sabadosh M.V.

Деякі аспекти репродуктивного здоров'я сучасних підлітків

Some aspects of reproductive health of modern adolescents

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, УкраїнаUzhhorod National University,
Uzhhorod, Ukraine

ljudmula.rusun@uzhnu.edu.ua

Вступ

Для забезпечення високого соціально-економічного розвитку держави необхідне здорове суспільство. Тому демографічним процесам належить визначальна роль у аспекті довгострокових перспектив. Основним компонентом здоров'я нації є репродуктивне здоров'я населення. Особливо це стосується підлітків [1,2].

У Концепції Загальнодержавної програми «Здоров'я-2020: український вимір» зазначається, що останні десятиліття в Україні спостерігається несприятлива демографічна ситуація, яка не має тенденції для покращення і характеризується скороченням чисельності населення за рахунок низького рівня народжуваності, високої смертності, зменшенням тривалості життя та погіршенням стану соматичного здоров'я. В таких умовах стан репродуктивного здоров'я набуває особливого значення, так як є важливим чинником сприяння народжуваності та здоров'я підростаючого покоління [3–6].

Питання зміцнення та збереження репродуктивного здоров'я підлітків набувають надзвичайно важливого значення та потребують особливої уваги суспільства. Саме у цей період життя молоді людини завершується фізичний та статевий розвиток, можуть виникати захворювання жіночої статевої сфери та формується потенціал майбутньої матері [7–9].

Мета роботи – оцінити та проаналізувати стан репродуктивного здоров'я сучасних підлітків.

Матеріали та методи

Проведено анонімне анкетування дівчат-підлітків, віком 15-18 років, яке проводилось за спеціально розробленою анкетой. Статистична обробка результатів дослідження здійснювалася з використанням стандартних програм Microsoft Excel 5.0 та «Statistica 6.0». Методами дослідження слугували: медико-статистичний, соціологічний, структурно-логічний аналіз.

Результати дослідження та їх обговорення

Під час дослідження було здійснено анонімне опитування. Анкетування проведено у двох вікових

групах дівчат-підлітків: 15–16 років (30 дівчат) та 17–18 років (30 дівчат). У дослідженні прийняли участь учениці старших класів загально-освітніх шкіл міста Ужгорода та студентки –першокурсниці ДВНЗ «УжНУ». На момент проведення дослідження 68,3% підлітків проживали вдома із сім'єю, 16,7% – в гуртожитку та 15% – у орендованому житлі.

Враховуючи те, що криза підліткового віку, несприятливі соціально-побутові умови, шкідливі звички є факторами, що сприяють виникненню емоційної напруги та ведуть до порушення становлення репродуктивної функції, ми вважали за необхідне долучити до анкети запитання про склад сім'ї. При аналізі відповідей респонденток виявлено, що 73,3% виховувалися батьком і батьками, 23,4% – тільки мамою, 3,3% – іншими родичами.

Проте, аналіз впливу соціально-економічного стану на частоту раннього початку статевого життя дівчаток-підлітків у віковій групі 15-16 років суттєво не відрізнявся від дівчат із повних сімей та тих, кого виховує один із батьків чи інші родичі (10% проти 13,3%). У віковій когорті 17-18 років спостерігалася така ситуація – 33,3% проти 36,6% відповідно ($p < 0,05$).

Результати аналізу щодо джерел інформації про статеве життя та репродуктивне здоров'я виявилися досить цікавими. Серед опитаних 86,7% добре знають та розуміють, що таке репродуктивне здоров'я, 63,3% респондентів отримує інформацію про репродуктивне здоров'я із засобів масової інформації, 43,3% – від друзів та знайомих, 46,7% – у закладах вищої освіти, з газет та журналів – 15% респондентів, інформацію з науково-популярних книг про здоров'я обирають 35% респондентів, 18,3% – дізнаються від працівників охорони здоров'я.

Досліджено використання засобів запобігання небажаній вагітності серед дівчат-підлітків обох вікових груп. Аналізуючи дані анкет, можемо стверджувати, що серед вікової групи дівчат підлітків 15-16 років, які живуть статевим життям, завжди користуються контрацептивами 43,3%, інколи – 50%, не користувалися ніколи – 6,7%. Серед вікової групи 17-18 років – 73,3%, 20% та 6,7% відповідно ($p < 0,05$).

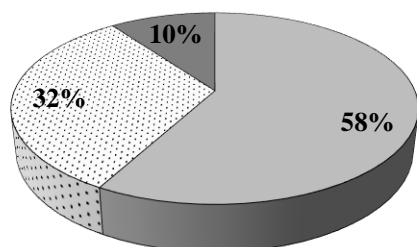
Серед основних методів контрацепції дівчата-підлітки зазначали: перерваний статевий акт – 68,3%, використання презервативу – 20%, застосування

сперміцидів – 6,6%, вживання на постійній основі комбінованих оральних контрацептивів (КОК) – 3,3% і лише 1,8% використовували метод поєднаного використання КОК та презервативу, згідно рекомендацій ВООЗ.

У більшості закладів вищої освіти профілактичною роботою займаються вчителі та викладачі 58%, на другому місці – працівники охорони здоров'я 32%, а на третьому – соціальні працівники 10% (рис. 1).

Згідно з даними анкет, 71,6% дівчат-підлітків вважають, що проводити сексуальну освіту найбільш зручніше було б в школі чи закладі вищої освіти на окремих заняттях або курсах, 21,7% респондентів – в спеціальних консультативних центрах і 6,7% – у закладах охорони здоров'я (рис. 2).

Профілактична робота

■ Викладачі □ Медики ■ соціальні працівники

Рис. 1. Провайдери профілактичної роботи серед студентів в закладах вищої освіти

Місце проведення занять

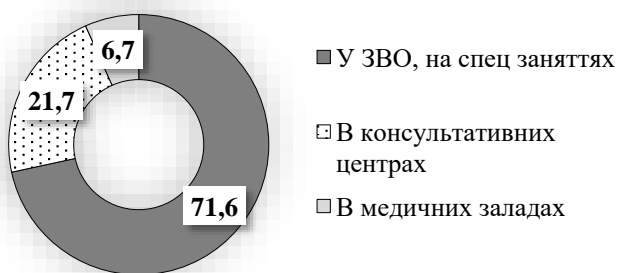

Рис. 2. Місце впровадження заходів профілактичної роботи серед студентів, %

Проаналізувавши результати анкетування, можна зробити висновок що, найбільше на репродуктивне здоров'я дівчат-підлітків впливають такі фактори як спосіб життя 68,3%, особливості харчування 48,3%, незахищені статеві стосунки 26,6% та недостатня обізнаність про проблеми репродуктивного здоров'я 25%, шкідливі звички та недостатня турбота про своє здоров'я; якість медичного обслуговування 26,6%, екологічна обстановка 18,3%.

Виявлено прямий взаємозв'язок між частотою статевого життя у групі дівчат-підлітків та наявністю захворювань статевих органів. За даними анкет, порушення менструального циклу відмічали 68,3% дівчат-підлітків обох груп. Проаналізувавши взаємозв'язок порушень менструального циклу та репродуктивної поведінки дівчини-підлітка, бачимо, що порушення менструального циклу у 1,6 разів частіше зустрічається у респонденток, які живуть статевим життям.

Перспективи подальших досліджень

Отримані результати дослідження дозволяють виявити чинники, що негативно впливають на репродуктивне здоров'я підлітків та розробити алгоритм його покращення.

Висновки

Питання зміцнення та збереження репродуктивного здоров'я сучасних підлітків стоїть надзвичайно гостро. Проаналізувавши результати анкетування дівчат-підлітків, необхідно звернути увагу на проблему раннього початку статевого життя, низький рівень використання контрацепції з доведеною ефективністю, незадовільної поінформованості з питань репродуктивного здоров'я молоді та методів планування сім'ї. Необхідним є залучення до інформаційно-просвітницької роботи крім педагогів та працівників закладів охорони здоров'я і батьків.

Література

1. Бялик О.В. Стандарти сексуальної освіти в Європі: погляд вітчизняного дослідника. Вісник Черкаського університету, серія: Педагогічні науки. № 3 (336). 2015. С. 88–92.
2. Васюта О. І. Розвиток репродуктивної культури студентської молоді. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. 2015. Вип. 124. С. 132-135.
3. Гнатко О. П., Чубати А. І., Семенюк Л. Л. Вплив соматичної та гінекологічної патології на репродуктивне здоров'я дівчат-підлітків. Акушерство. Гінекологія. Генетика. 2016. № 1. С. 52–55.
4. Маруненко І. М., Тимчик О. В. Медико-соціальні основи здоров'я: Навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. К.: Київськ. ун-тет ім. Бориса Грінченка, 2013. 317 с.

5. Паничок Т.Я. Принцип мультидисциплінарності як основний принцип організації статевого виховання у навчальних закладах Німеччини. Вісник психології і педагогіки. Збірник наук. праць. Випуск 12. К., 2013. С. 47-52.
6. Фощенко Л. А. Медико-соціальні аспекти репродуктивного здоров'я молоді, в тому числі сучасного студентства. Український науковий журнал Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації Вид. №3, 2013. С. 278.
7. Цушко І.І. Формування навичок захисту і збереження репродуктивного здоров'я учнівської і студентської молоді. К., Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. 105 с.
8. Штогрин О. П. Сучасні підходи до завдань державного управління у сфері репродуктивного здоров'я населення. Ефективність державного управління. 2014. Вип. 39. С. 264-271.
9. Patton G., Temmerman M. Evidence and Evidence Gaps in Adolescent Health. The Journal of Adolescent Health. 2016. Oct.; 59 (4 Suppl). P. 1–3.

References

1. Bialyk O.V. Standarty seksualnoi osvity v Yevropi: pohliad vitchyznianoho doslidnyka. Visnyk Cherkaskoho universytetu, seriia: Pedahohichni nauky. № 3 (336). 2015. S. 88–92.
2. Vasiuta O. I. Rozvytok reproduktyvnoi kultury studentskoi molodi. Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Serii: Pedahohichni nauky. 2015.- Vyp. 124. S. 132-135.
3. Hnatko O. P., Chubaty A. I., Semeniuk L. L. Vplyv somatychnoi ta hinekolohichnoi patolohii na reproduktyvne zdorovia divchat-pidlitkiv. Akusherstvo. Hinekolohiia. Henetyka. 2016. № 1. S. 52–55.
4. Marunenko I. M., Tymchuk O. V. Medyko-sotsialni osnovy zdorovia: Navchalnyi posibnyk dlia stud. vyshch. navch. zakl. K.: Kyivsk. un-tet im. Borysa Hrinchenka, 2013. 317 s.
5. Panychok T.Ia. Pryntsyp multydystsyplinarnosti yak osnovnyi pryntsyp orhanizatsii statevoho vykhovannia u navchalnykh zakladakh Nimechchyny. Visnyk psykholohii i pedahohiky. Zbirnyk nauk. prats. Vypusk 12. K., 2013 S. 47-52.
6. Foshchenko L. A. Medyko-sotsialni aspekty reproduktyvnoho zdorovia molodi, v tomu chysli suchasnoho studentstva. Ukrainskyi naukovyi zhurnal Osvida rehionu: politolohiia, psykholohiia, komunukatsii Vyd. №3, 2013. S. 278.
7. Tsushko I.I. Formuvannia navychok zakhystu i zberezhenia reproduktyvnoho zdorovia uchnivskoi i studentskoi molodi. Kyiv, Ukrainskyi NMTs praktychnoi psykholohii i sotsialnoi roboty, 2013. 105 s.
8. Shtohryn O. P. Suchasni pidkhody do zavdan derzhavnoho upravlinnia u sferi reproduktyvnoho zdorovia naseleennia. Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia. 2014. Vyp. 39. S. 264-271.
9. Patton G., Temmerman M. Evidence and Evidence Gaps in Adolescent Health. The Journal of Adolescent Health. 2016. Oct.; 59 (4 Suppl). P. 1–3.

Дата надходження рукопису до редакції: 23.12.2022 р.

Мета роботи – оцінити та проаналізувати стан репродуктивного здоров'я сучасних підлітків.

Матеріали та методи. Проведено анонімне анкетування дівчат-підлітків, віком 15-18 років, яке проводилось за спеціально розробленою анкетой. Дослідження охоплено 60 респондентів. Методами дослідження слугували: медико-статистичний, соціологічний, структурно-логічний аналіз.

Результати. Серед опитаних 86,7% знають, що таке репродуктивне здоров'я, 63,3% респондентів отримує інформацію про репродуктивне здоров'я з засобів масової інформації, 43,3% отримують інформацію від друзів та знайомих, 46,7% – в навчальних закладах, з газет та журналів отримує інформацію 15% респондентів, інформацію з науково-популярних книг про здоров'я обирають 35% респондентів, 18,3% – отримують інформацію у лікарів.

За результатами аналізу 13,3% дівчат-підлітків у віковій когорті 15-16 років живуть статевим життям, а підлітки у 17-18 років – 36,6%. Виявлено прямий взаємозв'язок між частотою статевого життя у групі дівчат-підлітків та наявністю захворювань статевих органів. За даними анкет порушення менструального циклу відмічали 68,3% респонденток. Аналіз продемонстрував, що у підлітків 15-16 років низький рівень використання контрацепції з доведеною ефективністю – 23,3%.

Висновки. Застосування анкет дозволяє виявити основні чинники порушень репродуктивного здоров'я дівчат-підлітків, запобігти ранньому початку статевого життя, небажаній вагітності, поширеності ІПСШ та удосконалити механізм формування знань щодо здорового способу життя.

Ключові слова: репродуктивне здоров'я, дівчата-підлітки, фізіологія підліткового віку.

The aim of the work is to assess and analyze the state of reproductive health of adolescents.

Materials and methods conducted an anonymous survey of adolescent girls aged 15-18 years, we used a specially designed questionnaire. The study covered 60 respondents. The research methods were: medical-statistical, sociological, structural-logical analysis.

Results. We find that 86,7% of respondents know what reproductive health is, 63.3% of respondents receive information about reproductive health from the media, 43,3% receive information from doctors, 46,7% receive information from educational

institutions, from newspapers and magazines -15% of respondents receive information, 35% receive information from popular science books about health, 18,3% of respondents receive information from friends and acquaintances. According to the analysis, 13,3% of adolescent girls in the age cohort of 15-16 years have sex, and adolescents aged 17-18 years – 36,6%. There is a direct relationship between the frequency of sexual life in the group of adolescent girls and the presence of genital diseases. According to the questionnaire violations menstrual cycle was noted by 68.3% of respondents. Analysis demonstrated that contraceptives with proven effectiveness are used only by 23.3% of adolescents aged 15-16 years.

Conclusions. The use of questionnaires allows to identify the main factors of reproductive health disorders in adolescent girls, to prevent early sexual life, unwanted pregnancies, the prevalence of sexually transmitted infections and to improve the mechanism of knowledge about a healthy lifestyle.

Key words: reproductive health, adolescent girls, adolescent physiology.

Конфлікт інтересів: відсутній.

Conflict of interest: absent.

Відомості про авторів

Русин Людмила Петрівна – к. мед. н., доцент кафедри основ медицини, факультет здоров'я та фізичного виховання, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; 88000, Україна, м. Ужгород, вул. Митна, 29.
ljudmula.rusun@uzhnu.edu.ua.

Дуткевич-Іванська Юлія Василівна – старший викладач кафедри основ медицини, факультет здоров'я та фізичного виховання, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; 88000, Україна, м. Ужгород, вул. Митна, 29.
julia.dutkevuch@uzhnu.edu.ua.

Сабадос Мар'яна Володимирівна – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри фізичної реабілітації, факультет здоров'я та фізичного виховання, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; 88000, Україна, м. Ужгород, вул. Митна, 29.
mariannia.sabadosh@uzhnu.edu.ua.